

tentia Spiritus Sancti qua mens Pontificis movetur, non ex vi discursus ab aliis facti. Cum enim dicitur: *Visum est Spiritui Sancto et nobis*, *ly* et nobis non excludit actum cognitionis proprium, sed directum esse a Spiritu Sancto declaratur. Unde Div. Thomas super Joannis. caput. XI, lect. VII, dicit: «Quod ideo evangelista dixit Caiphæ dignitatem, ut insinuaret eum instinctu Spiritus Sancti esse locutum, » ut etiam affirmat 2-2, quæst. CLXXIII, art. IV, iste autem instinctus est quid imperfectum in genere prophetiæ, quatenus a Spiritu Sancto mens, vel lingua movetur, sed non semper illuminatur, ut intelligat id ad quod movetur, ut locis citatis docet S. Thomas.

XII. Ad confirmationem respondetur Ecclesiam non condere Scripturam, sed conditam explicare auctoritate, et assistentia divina. Nec dicimus Ecclesiam reddere de fide omnia, quæ declarat, sed solum illa, quæ declarat, ut pertinentia ad fidem, quod non facit in canonizatione sanctorum, juxta opinionem D. Thomæ relata, quæ communior, et probabilior est, quia Ecclesia non proponit canonizationem sancti, ut rem credendam, sed ut personam colendam, ad quod sufficit, quod præcedant diligentiam cum certitudine practica, et prudentiali, sicut etiam Ecclesia non potest errare in gubernatione, et moribus dirigendis, licet ea, quæ ad mores pertinent non credantur. Qui vero tenent canonizationem sanctorum immediate esse de fide, consequenter etiam dicunt illam definitionem non pertinere ad discursum theologicum, sed ad fidem immediate.

XIII. Quod vero dicitur Ecclesiam non reddere immediate revelata ea, quæ mediate revelata sunt, respon-

detur verum esse, quod si aliqua nullo modo sunt immediate revelata, neque implicite, neque explicite, Ecclesia nunquam proponit tamquam de fide, quia Ecclesia non ducitur solo discursu humano: bene tamen ea, quæ immediate revelata sunt, sed quoad nos erant adhuc occulta, et discursu solo attackta, potest Ecclesia declarare tamquam de fide ex assistentia Spiritus Sancti. Scriptores autem canonici habent assistentiam Spiritus Sancti non solum ad declarandam occultam revelationem, sed etiam ad faciendum et scribendum illam de novo: et ipsas etiam consequentias, quas discursu deducebant, de fide deducebant, quia erant discursu dictati a Spiritu Sancto.

XIV. Secundo arguitur: quia veritates quas Ecclesia definit per eundem discursum cognoscimus, per quem Ecclesia eas deduxit et declaravit, ergo pertinent ad habitum discursivum, qui utique est theologia: fides enim discursiva non est. Antecedens constat, quia in præsentia non loquimur de veritatibus quas definit Ecclesia tamquam immediate revelatas a Deo, sed de illis quas definit, ut deductas ex revelatis, ergo cum non aliter nos cognoscamus illas quam Ecclesia, consequenter cognoscemus illas, ut deductas per discursum, qui autem non sciunt deducere, cognoscent illas credendo esse deductas, non autem credendo immediate esse de fide. Confirmatur, quia qui credunt illis propositionibus credunt in virtute illius syllogismi: Ecclesia non potest errare, et Ecclesia definit hanc veritatem, ergo ita est: assensus autem fundatus in hoc discursu non est fidei, quia fides non est discursiva, ergo illæ veritates non pertinent ad fidem immediate, qua etiam ratione aliqui volunt fidem generari in nobis per discursum, quia quidquid Deus dicit

est verum, Deus hoc dicit, ergo hoc est verum.

XV. Respondetur Ecclesiam dupliciter procedere in his veritatibus. Primo, antecederet ad definitionem per inquisitionem, et disputationem, quæ sunt præambula ad definiendum nondum declarata veritate, et tunc per discursum illam cognoscit. Secundo, de facto definiendo, tamquam de fide, et non pure approbando discursum factum tamquam fidei conformiorem, hoc enim non est definire, sed tunc definit, quando ex tota illa disputatione compertum est veritatem illam immediate contineri in Scriptura, ut vel traditione, et tunc non definit per discursum, nec solum ex eo, quod sibi sic videretur ex vi sui discursus, sed quia sic visum est Spiritui Sancto qui illam veritatem primo dixit, et postea manifestavit sic ibi contineri, non per novam revelationem, sed per novam manifestationem revelationis antea factæ; ad quod habet Ecclesia assistentiam infallibilem Spiritus Sancti. Unde fideles quando assentiuntur illi veritati, ut definitæ ab Ecclesia, non assentiuntur ex vi discursus theologici, sed ex ipso testimonio divino, quia sic visum est Spiritui Sancto, possunt tamen etiam discursum illius formare, quo primo deducta est illa veritas, modo theologico, et tunc non assentiuntur illi, ut definitæ, sed ut illatæ theologice.

XVI. Unde colliges, quod in veritatibus fidei potest aliquid contineri virtualiter dupliciter. Uno modo virtualiter illative tantum, et hoc pertinet ad theologiam, quæ habet pro objecto illata ex veritatibus fidei. Alio modo virtualiter implicite, id est, quæ in re revelata sunt, et intenta a Spiritu Sancto sed nobis occulta, et ideo discursu attackta. Et hæc potest definire Ecclesia, et declarare.

XVII. Ad confirmationem respondetur illum syllogismum proprie non esse probativum, nec illi inniti assensum fidei tamquam rationi formali: sed solum ille discursus explicat in actu signato, id quod ipsa certitudo fidei in actu exercito facit, et talis syllogismus non magis probat, seu manifestat veritatem, quam si non ponatur, sed sine illo immediate stat assensus fidei: alias simili modo probari posset, quod prima principia cognoscuntur per discursum, quia possumus formare hunc syllogismum: Quidquid manifestatur per lumen principiorum est certum, sed quodlibet est, vel non est, sic manifestatur, ergo est certum: quidquid oculis video est certum, sed oculis video solem fulgere, ergo ita est: hæc, et alia similia non sunt discursus probativi, nec afferunt aliam distinctam manifestationem, quam si sine tali discursu res ipsa proponatur. Quare in vi talis discursus non accipitur, nec probatur certitudo principiorum, nec similiter in vi discursus propositi assentimur veritatibus fidei, sed ex eo præcise, quia Deus dixit, et Ecclesia proponit. Quod vero proponatur in forma syllogismi, quidquid Deus dicit, vel Ecclesia proponit, etc. non se habet, ut medium probativum, sed præcise explicat in actu signato, id quod ipsa propositio in actu exercito repræsentat.

ARTICULUS V.

Utrum theologia nostra subalternetur scientiæ beatæ, et maneat cum ipsa?

I. Circa primum punctum de subalternatione theologiæ divisi sunt auctores, tam antiqui quam moderni. Nam ex antiquis plures existi-

mant nullam dari proprie dictam subalternationem theologiæ nostræ ad scientiam Dei, et beatorum. Ex antiquis tenent, Scotus, Aureolus, Durandus, et alii quos citat Cajetanus I p. q. 1, art. II, ex modernis Molinæ art. II, disp. III; Vasquez, disp. VI, c. II; Arrubal, disp. II, c. VIII; Granados, disp. VI, c. VIII. Fundamentum reducitur ad hoc, quia in nostra theologia non salvantur conditiones essentialis subalternationis, nec accidentales, ergo non datur. De accidentalibus constat, quia inter alias sunt duæ, prima quod subjectum subalternatæ addat differentiam accidentalem supra subjectum subalternantis, ita quod sit aliud subjectum unius, et alterius: theologia autem nostra non addit supra subjectum scientiæ beatæ, quia utriusque subjectum est unum, et idem, scilicet Deus. Secunda est quod scientia subalternata probet suas conclusiones per demonstrationem quia, subalternans autem propter quid: theologia autem non probat veritates suas probatione quia, cum non habeat experientias illarum, et eandem causam assignat nostra theologia et scientia beatæ circa veritates suas, ut si quærat propter quid incarnatus est Christus, utrobique respondetur propter salutem humanam. Quod vero non salventur essentialis conditiones patet, quia essentia subalternationis consistit in hoc quod inferior scientia accipiat sua principia a superiori tamquam ab ea probata, non autem resolvat usque ad principia, sed in theologia, et in scientia beatorum sunt eadem principia, et conclusiones, nec principia theologiæ probantur in scientia beatorum, ergo. Minor probatur, quia theologia probat suas conclusiones ex ipso Deo obscure credito, beati autem easdem conclusiones in Deo clare viso cognoscunt, ergo utrobique

procedunt ex eisdem principiis, et circa easdem conclusiones, non autem principia unius probantur ab alia, sed solum est diversus modus attingendi easdem veritates.

II. Secundo, scientia subalternans, et subalternata sunt compossibiles in eodem intellectu, sed theologia nostra, et scientia divina non possunt esse in eodem intellectu, quia scientia divina non potest esse in nobis, nec theologia nostra in Deo, ergo, etc.

III. Ultimo, quia theologia nostra non potest continuari cum scientia beatæ, si quidem innititur principiis fidei, quæ manere non potest cum scientia beatæ. Scientia autem subalternata continuabilis est cum subalternante, et compossibilis illi, ergo, etc. Si dicatur theologiam per se non inniti fidei, sed per accidens, quatenus supponuntur principia illa evidentia lumine beatifico, credita autem nunc per fidem. Contra est, quia si fides solum requiritur, ut supponens principia; non ut præbens illa, ergo quæcumque fides sufficit ad theologiam, etiam fides humana, quia hæc sufficit ad supponendum dari illa principia. Si autem fides præbet illa, et non solum supponit, utique theologia nostra non potest manere cum scientia beatæ, quia mutantur principia essentialiter, scilicet fides, et visio clara.

IV. Oppositam sententiam, scilicet subalternari theologiam nostram scientiæ beatæ absolute, et simpliciter, id est, quoad essentialis conditiones, licet desint accidentales tenent communiter Thomistæ ad hunc articulum secundum, et ibi videri potest Cajetanus, Bagnes, Nazarius et alii, Capreolus, q. I prologi, conclus. II et ibidem Hispanensis. Pro cuius sententiæ explicatione supponendum est ex his, quæ diximus in logica, q. XXVI, quod du-

plex est subalternatio, alia ex parte principiorum, alia ex parte subjecti. Ex parte principiorum, quando principia unius scientiæ non possunt esse immediate per se nota, sed manifestantur per lumen superioris scientiæ, et ita scientia inferior non resolvit immediate in principia per se nota, scientia vero superior sic. Et in hoc consistit essentialis, et præcipua ratio subalternationis, ut declarat D. Thomas in I ad Annibaldum, dist. I, q. I, art. I, ex parte vero subjecti est subalternatio, quando subjectum unius est diversum, et extraneum a subjecto alterius illique subordinatur, quia per principia superioris subjecti de eo manifestatur, et tunc requiruntur aliquæ conditiones, ut subjectum unius scientiæ subalternetur alteri, quas citato loco explicavimus, v. g. quod subjectum inferioris scientiæ addat accidentalem differentiam ad subjectum superioris, ut sic maneat extraneum ab illo, et non essentialiter illi subjectum, quod enim essentialiter est subjectum, se habet, ut species sub genere, ad eandem autem scientiam pertinet agere de genere, et de speciebus sub eo contentis. Et similiter, quod scientia subalternata habeat distinctas passiones a subalternante. Item quod subalternata sciat quia et subalternans propter quid, etc. Sed tamen istæ conditiones ad hoc requiruntur, ut possint principia superioris scientiæ inferiorem illuminare, in hoc enim maxime relucet essentialis subalternatio scientiæ. His positus:

V. Nostra resolutio est, reperiri in theologia essentialis subalternationem, quæ sumitur ex parte principiorum, licet non reperiat subalternatio ex parte subjecti, et secundum illas conditiones accidentales, quæ ut ostendimus citato loco logiæ non requiruntur necessario

ad omnem subalternationem, præsertim, quod scientia subalternans sciat propter quid, et subalternata quia, hoc ostendimus ibi solum dici de subalternatis mathematicis, non de omnibus absolute. Hæc est perpetua sententia D. Thomæ, ut patet in hac quæstione art. II, ubi ponit dependentiam theologiæ nostræ a Deo, non in eo solum quod scientia Dei revelat nobis principia fidei ex quibus conclusiones deducimus, sed in eo, quod principia theologiæ sunt nota lumine scientiæ Dei, et beatorum, ubi notificationem, seu manifestationem horum principiorum non autem revelationem eorum per fidem reducit Div. Thomas, ad scientiam superiorem. Et præsertim, quia si loqueretur de revelatione fidei non reduceret manifestationem principiorum nostræ theologiæ ad scientiam beatorum, quia revelatio nostræ fidei non fit nobis a beatis, sed a Deo, ergo non loquitur Div. Thomas de dependentia a superiori scientia, ut revelante, tantum credenda, sed ut manifestante, et probante principia theologiæ, quod pertinet ad subalternationem. Item in I ad Annibaldum citato articulo II docet principia theologiæ manifestari perfecte in patria, imperfecte hic, ergo reduxit Div. Thomas manifestationem principiorum theologiæ ad superiorem scientiam, quod est subalternari illi.

VI. Et secundam hujus sententiæ ex eo deducitur, quia principia theologiæ non solum sint veritates, quæ de ipso Deo in se, ut de re cognita habentur, sed etiam veritates quæcumque quæ per fidem immediate sunt creditæ, et pertinent ad diversa mysteria, quæ rationes, et causas suas habent in Deo, ergo quoad talia mysteria, seu veritates potest theologia sumere probationem, et manifestationem ex illa scientia, quæ evidentem cognoscit in

Deo rationes, et causas talium mysteriorum, sed scientia divina, et scientia beatorum id cognoscit, ergo talis scientia manifestat veritates aliquas, quæ sunt principia in theologia, in scientia autem beata cum sint deducta ex rationibus divinis se habent tamquam conclusiones. Primum antecedens manifestum est quia theologia habet pro principiis omnia, quæ immediate sunt credita per fidem, ex quibus deducit ea, quæ virtualiter, et mediate revelata sunt: plura autem mysteria fidei, quæ immediate sunt revelata procedunt a Deo, et in ipso habent suas causas, et rationes, ut incarnatio, glorificatio, justificatio, eucharistia, et similia, ergo veritas istorum mysteriorum evidenter manifestatur in eo qui videt Deum clare, et in eo cognoscit rationes, et causas horum mysteriorum. Ex quo patet salvari in theologia veram, et essentialem subalternationem, cum verificetur, quod principia aliqua theologiæ, quæ immediate sunt credita habent causas, et rationes suæ manifestationis in scientia beata vidente rationes istorum mysteriorum in Deo.

VII. Ea vero, quæ cognoscimus de Deo ipso in se per fidem, non probantur quidem tamquam conclusiones in superiori scientia v. g. mysterium Trinitatis, et alia similia, quæ pertinent ad Deum, sed tamen sunt ibi evidenter nota, et hic credita, in quo diversimode se habet theologia nostra, respectu scientiarum naturalium in sua subalternatione, quia in scientiis naturalibus non potest verificari, quod ipsa principia per se nota ipso lumine principiorum in superiori scientia, sint tantum credita, non per se nota in inferiori, quia quod est per se notum lumine principiorum, omnibus est per se notum, et principia quanto sunt superiora, et ad scien-

tiam superiorem pertinent, tanto sunt magis nota omnibus propter suam universalitatem. At vero in supernaturali lumine potest id quod est per se manifestum per modum principii in lumine superiori, illudmet esse tantum creditum lumine inferiori per fidem. Unde multo melius salvari potest subalternatio, etiam respectu ejusdem subjecti, cum inveniatur idem subjectum cognosci obscure per fidem, et evidenter per visionem, unde subordinari potest lumen inferius, et obscurum lumini superiori, et evidenti, non quidem manifestando principia inferiora per probationem, sed per immediatam visionem. Salvatur ergo ex omni parte vera subalternatio in theologia, respectu quidem illorum principiorum, quæ in Deo habent suas causas, et rationes, quatenus in superiori scientia beata manifestantur quasi probative, eorum rationes videntur; respectu vero principiorum, seu mysteriorum, quæ in Deo causas non habent, sed sunt ipse Deus, salvatur subordinatio, quatenus principia illa sunt hic obscure credita, ibi autem clare manifestata, non per probationem, sed in se ipsis immediate. Quod vero dicitur esse idem subjectum, scilicet Deus, respondetur esse idem, sed non eodem modo cognitum, sed in una scientia obscure, in alia clare, secundum diversa principia, vel diverso modo manifestata, ut explicatum est.

VIII. Ad fundamenta opposita: ad primum respondetur quod attinet ad conditiones accidentales subalternationis, dicimus illas simpliciter non requiri, et sic licet desint theologiæ, non tollitur vera, et essentialis subalternatio, ut ostensum est. Ad id vero quod objicitur contra conditiones essentielles subalternationis, respondetur non esse easdem conclusiones deductas per theolo-

giam, et visas in scientia beata, nostra enim theologia deducit conclusiones, ex rebus immediate revelatis per fidem, sive pertineant ad ipsam divinitatem, sive ad mysteria procedentia a Deo, quorum rationes, et causas beatus in Deo videt; unde ad scientiam beatam solum pertinet cognoscere evidenter ea quæ in theologia se habent ut principia, quædam immediate videntur ut objectum primarium suæ visionis, scilicet quæ pertinent ad Deum in se, quædam ut secundarium objectum, quorum rationes et causas in Deo videt. Illas vero conclusiones, quas theologia nostra hic deducit, et tamquam virtualiter revelata cognoscit etiam scientia beata non immediate videt, sed illative deducuntur ibi a theologia, licet cum evidenti principiorum a scientia beata visorum, et nos sine illa.

IX. Urgebis: Cur non poterit beatus, non sola mysteria nostræ fidei in Deo cognoscere, sed etiam penetrare ipsas conclusiones, quas nos deducimus illative, et sic attinget illas intra Deum, et habebit eadem principia, quæ nostra theologia, et easdem conclusiones? Et saltem de ipsa scientia Dei non est dubium, quod omnia illa videt intra se, ergo in divina scientia eadem principia, et conclusiones sunt, quæ in nostra theologia, et sic non subalternantur. Respondetur quod attinet ad scientiam beatorum, non omnia revelari eis intra Verbum, sed ex his quæ in Deo clare vident, multa possunt per consequentiam deducere, et hæc non pertinent ad scientiam beatam, quæ consequentias non deducit, sed omnia, quæ cognoscit, intra Deum videt, sed pertinent ad scientiam inferiorem, et extra Verbum. Quod si omnia illa quæ per consequentias deducit etiam intra Verbum videat, talis cognitio non erit theologiæ formaliter, quæ est scientia

inferior, et extra Verbum, sed erit theologiæ eminenter; quod tamen non tollit, quin formalis theologia deducat conclusiones suas extra Verbum per illationem, et de tali theologia nos loquimur in præsentibus, et dicimus illam esse subalternatam scientiæ beatæ. In scientia autem divina dicimus non dari theologiam formaliter, sed eminenter, quia non habet scientiam inferiorem, et subalternatam, sed solum scientiam supremam, et intra se cognoscentem omnia.

X. Ad secundum respondetur scientiam subalternantem, scilicet scientiam beatam, compati cum theologia nostra ex parte ipsius scientiæ, ut statim ostendemus, licet ex parte status imperfecti, quem hic habet nostra theologia non compatiatur cum scientia beata, sicut etiam quæcumque scientia subalternata, quantum ad statum imperfectum non compatitur cum scientia subalternante, in ejus continuatione perficitur. Quod vero scientia divina repugnet simul cum theologia, in eodem subjecto non est ex ratione subalternationis, sed quia divina est. Unde nec theologia nostra formaliter et proxime subalternatur illi, sed eminenter, et remote, proxime vero scientiæ beatæ.

XI. Ad ultimum respondetur solutione data, sicut jam supra tradidimus. Ad replicam respondetur, quod ad præsupponendum principia in scientia superiori evidenter nota, non sufficit quæcumque fides, sed oportet, quod supponantur certo dari illa principia in tali scientia, licet demonstratio ipsa non constet isti quomodo fiat, sed solum credatur. Facile enim in quacumque scientia subalternata naturali, potest sibi constare, quod talia principia contineantur in scientia subalternante, vel ex ejus communicatione, vel ex libris, in quibus conti-